

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/1205
Toplantı Tarihi/Sayısı : 16.1.2024/41
Karar Numarası : 2024/74
Başvuran : 1- K.A.
: 2- O.Ş.
: 3- İ.W.A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Edirne F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranların oda değişim talebinin olumlu karşılanmadığı ve koğuş havalandırma kapılarının açık kalma süresi bakımından mahpuslar arasında ayrımcılık yapıldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Yaklaşık 6 yıldır Edirne F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulduklarını, oda değişim taleplerinin Kurum İdaresince Adalet Bakanlığının talimatı olduğu gerekçesiyle kabul edilmediğini, Adalet Bakanlığına ilgili talebi ilettiğini ancak Bakanlığın bu yetkinin Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunda olduğunun belirtildiğini, defalarca talepte bulunmalarına rağmen 6 yıl boyunca yalnızca bir defa oda değişiklik taleplerine olumlu karşılık verildiğini,

b. Koğuş havalandırma kapılarının açık kalma süresi konusunda İdarenin mahpuslar arasında ayrımcılık yaptığını, diğer koğuşlarda kalan ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası almış mahpus arkadaşlarının pandemi döneminde günlük sadece bir saat havalandırmaya çıktıklarını, diğer adli mahpusların ise üç dört saat çıktıklarını iddia etmişlerdir.

3. Muhatap Edirne F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Mahpusların koğuş değişiklik taleplerinin hükümlü/tutuklu durumu, sınıflandırma durumu, yaş, cinsiyet, yargılanma süreci, suç, ceza süreleri, suçun niteliği, suçun niceliği, sosyo- ekonomik ve kültürel yapı, ilgi ve yetenekleri, sağlık, eğitim, akrabalık, ziyaretçi durumları, kurum güvenliği, mahpus can güvenliği ve kurumun fiziki şartları gibi hususlar dikkate alınarak yapıldığı,

b. Başvuranların el yapımı tuzaklı patlayıcı, uzaktan kumandalı patlayıcı ile bomba yapımı konularında uzman oldukları, bu yüzden kendileri ile aynı vasfı taşıyan mahpuslarla birlikte barındırılmalarının önem arz ettiği, başvuranların aynı örgüt üyesi başka mahpuslarla barındırılmaları durumunda bu mahpuslara bomba ve patlayıcı madde yapımı, kullanımı, taşınması vs. hususlarında onları eğitime, yönlendirme ve örgütsel eğitim faaliyetine katkı

sağlama potansiyeli barındırdığı, sayılan bütün bu sebeplerden dolayı başvuranların oda değişim taleplerinin Kurum İdare ve Gözlem Kurulu tarafından reddedildiği, başvuranların İdare ve Gözlem Kurulu kararına karşı Edirne İnfaz Hakimliğine itirazda buldukları fakat Edirne İnfaz Hakimliğinin itirazı henüz karara bağlamadığı,

c. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların koğuş havalandırma saatlerinin 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfaz Hakkında Kanun'un 25'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "*Hükümlüye, günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır.*" hükmü ile (c) bendinde yer alan "*Risk ve güvenlik gerekleri ile iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ve iyi hâle göre; hükümlünün, açık havaya çıkma ve spor yapma süresi uzatılabileceği gibi kendisi ile aynı ünitelerde kalan hükümlülerle temasta bulunmasına sınırlı olarak izin verilebilir.*" hükmüne göre düzenlendiği, başvuranların ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olmadıklarından bu kapsamda değerlendirilmedikleri, bu yüzden de başvuranların havalandırma bahçe kapılarında herhangi bir kısıtlama yapılmadığı ve kapıların açık tutulduğu, havalandırma saatleri konusundaki farklılıklarının mahpusların aldıkları cezaların tiplerinden kaynaklandığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

5. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar*" başlıklı 40'inci maddesi şöyledir: "*Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.*"

7. Aynı Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun görevleri arasında İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin (i) bendi kapsamında da özgürlüğünden mahrum bırakılanların Kuruma yapmış oldukları başvurular incelenmektedir.

10. 29/12/2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görevleri" başlıklı 14'üncü maddesinin birinci fıkrasında; "İdare ve gözlem kurulu; mevzuatta verilen diğer görevlerinin yanında hükümlünün kademeli olarak toplumla bütünleştirilmesi ile ilgili aşağıda sayılan görevleri yapar: a) Hükümlüleri sınıflandırır. b) Hükümlüleri gruplandırır. c) Hükümlülerin durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılmalarına karar verir. ç) Uygulanacak infaz ve iyileştirme rejimini saptar. d) Mevzuatta iyi hâlliliğin arandığı diğer durumlar ile ilgili değerlendirmeleri yapar. e) 5275 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca bütün hükümlüler hakkındaki değerlendirmeleri en geç altı ayda bir yapar. f) 5275 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamı dışında kalan hükümlülerin açık ceza infaz kurumuna ayrılmaya, kalan cezasını denetimli serbestlik tedbiri altında infaz etmeye veya ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilmeye esas iyi hâl değerlendirmelerini yapar." hükümleri yer almaktadır.

11. Aynı Yönetmelik'in "Kararlara karşı başvuru" başlıklı 39'uncu maddesi şöyledir; "İlgililer, ceza infaz kurumu idaresi ile idare ve gözlem kurulunun bu Yönetmelikte belirtilen kararlarına karşı, 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanununun 5 ve 6 ncı maddelerinde yazılı usul ve esaslar çerçevesinde şikâyet ve itirazda bulunabilir."

12. Başvuranların oda değişiklik talebinin kabul görmediği iddiasına ilişkin yapılan incelemede; başvuranların konuyla ilgili farklı tarihlerde (2019, 2021 yıllarında) Edirne Cumhuriyet Başsavcılığına da başvurdukları, Başsavcılığın her defasında soruşturmaya yer olmadığına dair karar verdiği, bunlara ek olarak yine farklı tarihlerde Kurum İdaresine oda değişikliği talebinde buldukları ancak taleplerinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından reddedildiği, bunun üzerine İdare ve Gözlem Kurulu kararına karşı Edirne İnfaz Hâkimliğine itirazda buldukları fakat itirazlarının reddedildiği, son olarak tekrar Kurum İdaresine başvurdukları ve başvurunun İdare ve Gözlem Kurulunun 6/12/2021 tarihli toplantısında değerlendirilerek reddedildiği ve başvuranların İdare ve Gözlem Kurulunun bu kararına karşı Edirne İnfaz Hâkimliğine itirazda bulunduğu ve dosyanın halen Edirne İnfaz Hâkimliği nezdinde itiraz aşamasında olduğu tespit edilmiştir.

13. Bu kapsamda başvuru sahiplerinin iddiası yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında, konunun yargıya intikal ettiği, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan iddianın inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

14. 5275 sayılı Kanunu'nun 25'inci maddesinin birinci fıkrasında "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar şu şekildedir: b) Hükümlüye, günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır. c) Risk ve güvenlik gerekleri ile iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ve iyi hâle göre; hükümlünün, açık havaya çıkma ve spor yapma süresi uzatılabileceği gibi kendisi ile aynı üniteye kalan hükümlülerle temasta bulunmasına sınırlı olarak izin verilebilir. d) Hükümlü, yaşadığı yerin olanak verdiği ve idare kurulunun uygun göreceği bir sanat veya meslek etkinliğini yürütebilir." hükmü yer almaktadır. . Somut olayda, ilgili ceza infaz kurumunda hem ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların hem de süreli hapis cezası alan mahpusların bulunduğu, mevzuat uyarınca havalandırmaya çıkma koşullarının ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpuslar ile diğer mahpuslar arasında farklılık gösterdiği, dolayısıyla başvurudaki iddia ve İdarenin uygulaması bir bütün olarak değerlendirildiğinde, farklı mahpus grupları için farklı havalandırma saatlerinin belirlenmesi uygulamasının mevzuat kapsamında kaldığı ve bu yüzden söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

16/1/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye